

ФРАНСИСКО КОЛОАНЕ АЙСБЕРГЪТ ОТ КАНАСАКА

Превод от испански: Цветан Георгиев, 1970

chitanka.info

Първите сведения получихме от моряците на един кутер, тръгнал на лов за тюлени. Намерихме го закотвен зад скалите в Залива на отчаянието, западната врата на протока Бигъл, най-южния морски път в света, там, където се разбиват големите вълни, идващи от нос Хорн.

— Толкова години съм вече ловец, но досега не съм чувал да се говори за по-странен случай — каза старият ловец на тюлени Паскуалини от борда на своя кутер. — Аз не съм го видял, но моряците на един двумачтов платноход, който срещнахме вчера призори в пролива Окасион, бяха изтръпнали от ужас. Точно по време на бурята, която ги изненадала в пролива Брекнок, пред тях се появил един странен айсберг, направляван от някакъв призрак, видение или бог знае какво, защото не вярвам много на разни бабини деветини. Тази огромна маса лед ги подгонила и те, уплашени повече от нея, отколкото от бурята, се скрили в Окасион.

Протокът Брекнок, не по-малко отвратителен от твърдото съчетание на неговите съгласни, е много къс, но вълните в него, същински кратери, готови всеки миг да изригнат, се издигат чак до високите мрачни скали и след това се сгромолясват с такава ярост, че няма мореплавател, който да не преживява истински кошмар, когато му се наложи да премине през този проток.

— Но не е само това — продължи старият Паскуалини, докато сменяше няколко кожи срещу ракия със собственика на нашия кутер. — Австриецът Матео, който се опитва да ми прави конкуренция със своя разнебитен кораб „Браца“, ми разправи, че бил видял призрачния айсберг зад онази проклета черна скала, Дяволския остров, който бележи разклона на северозападния и югозападния ръкав на пролива Бигъл. Те се готвели да заобиколят острова, когато зад него се появило това ужасяващо видение, което минало край тях, докосвайки надводната част на „Браца“.

Ние се сбогувахме със стария Паскуалини и нашият „Орион“ се отправи към протока Брекнок.

Всички имена в този край на света: Скалата на покойния Хуан, Дяволският остров, Залезът на отчаянието, Мъртвеца и много други, напомнят за нещо трагично и сурово. Само Фицрой и моряците от френския платноход „Романи“, които първи съставили географска карта на тези местности, жертва на бурите, съпътстващи срещата на

двата велики океана: Тихи и Атлантически, проявили умереност. Имената, оставени от тях, сякаш омекотяват общата тягостна картина.

Нашият „Орион“ беше четиритонен кутер, който плаваше под капитанството на собственика му Мануел Фернандес, испански моряк, един от тези, които не могат да се разделят от скалите, индианците и тюлените на Огнена земя. Той и юнгата, момче от италиански произход, съставяха целия екипаж. Повече хора не им и трябваша. Капитанът връзваше юнгата с въже от манила за мачтата, за да не го отнасят вълните и за да може спокойно да маневрира с форзейла при завоите, а той сам управляваше кормилото, голямото платно, гафела и събираше платната, всичко едновременно, когато беше необходимо.

През една бурна нощ, като минавахме край нос Фроуард по посока към пролива Магдалена, аз видях капитана съвсем освирепял. Очите му изпусаха мълнии на ненавист към морето. Нисък, дебел, с лице като буца пръст, от която водните капки сякаш бяха откъртили парчета месо, той се отпрати към носа и развърза младежа, тъй като бурята и високите вълни хласкаха безмилостно главата му в мачтата и той бе припаднал.

Предложих на капитана да замести юнгата.

— Хайде! — каза ми той, макар че в гласа му звучеше съмнение, и след това ме върза за мачтата.

Подобни на пъргави и гъвкави слонове, вълните следваха една след друга. Огромните им водни лапи ми нанасяха безспирно шамар след шамар, а от време на време тежки течни езици се увиваха около мене, наквасвайки ме до кости.

При завой, когато вятърът почваше да бие в носа на кораба, аз отвързвах кливера и улавях вятъра, който бързо ни накланяше на една страна. Това беше върховен миг. Ако силите ми не можеха да удържат на тласъците на платното, което безмилостно ме шибаше, изникваше опасността или да бъдем изхвърлени на брега, тъй като корабът не можеше да завие, или да потънем при следващия напор на вятъра, който щеше да обърне останалия неподвижен кораб.

След два часа мъчения собственикът на кораба Фернандес дойде и ме отвърза, без да ми каже дали се бях справил добре или зле с работата. След тази нощ сменях много пъти юнгата по време на пътуването.

Пътувах за Йендегая, за да заема там длъжността надзирател в едно овцевъдно стопанство. Официално кутерът превозваше товар от разрешени стоки. Но в дъното на трюма му беше скрит друг, необявен товар — контрабандна ракия и мляко на прах, предназначени за аржентинския затвор в Ушуая, където първият продукт е забранен, а вторият се облага с високо мито.

Корабът превозваше и двама пътници. Една жена, която бе тръгнала да търгува с любовта в затворническото селище, и един съмнителен индивид, на име Хименес, който прикриваше своя долен занаят на „покровител“ на жената с няколко кутии за филми и един стар прожекционен апарат, с който, твърдеше, отивал да забавлява горките затворници и да припечели някоя и друга пара.

Този човек беше истерик. Когато се отделяхме от кея в Пунта Аренас, той гръмогласно се хвалеше наляво-надясно, че е роден моряк и че е преживял не една силна буря. При нос Сан Исидоро, когато се сблъскахме с първите бури, той се разкрещя като бесен и почна да моли бога да се смили над съдбата му. Когато ни връхлетя първата сериозна буря, той изпадна в паника и макар да страдаше жестоко от морска болест, намери сили да се измъкне от трюма на палубата, крещейки като луд. Капитан Фернандес го отпрати бързо в кабината с един ритник в задника и с една цветиста ругатня, като сложи край на отвратителните му хленчения. Проститутката, по-храбра от него, плачеше примирена, притискайки мургавото си лице в една мазна възглавница.

Но щом грейнеше слънцето, Хименес ставаше друг човек. Той подаваше отвратителното си лице със сплеснат нос от трюма, измъкваше се като плъх на палубата и забравил ритниците на капитана, започваше да бръщолеви безспир, щастлив и глупав.

Още на третия ден от пътуването ни, събрани на едно корито сред морето, разбра се ясно кой колко струва. Суровата мъжественост на собственика на кораба Фернандес, голямото желание на юношата, който преглъщаше сълзите си, но искаше на всяка цена да стане истински моряк, моята неопитност, която пречеше понякога, когато се опитвах да помогна, проститутката, която влачеше след себе си кресливия развратник, ето цялата гама на човешки качества, на характери, която се среща в по-голямата част от пътниците на корабчетата, които кръстосват моретата на крайния юг.

Леки и бавни полюлявания ни предупредиха за близостта на протока Брекнок и скоро морето съвсем се развълнува. Нашият кутер ловко се издигаше на гребените на вълните и се спускаше със скърцане до дъното на водните пропасти. Югозападният вятър ни носеше бързо. Брекнок беше днес по-спокоен и след по-малко от час ние бяхме вече на не повече от стотина метра от внушителната скала, която образува малък, но опасен нос. Големите вълни започнаха да утихват и ние навлязохме от северозапад в протока Бигъл. В далечината, която ограничаваше самотата на откритото море, от време на време различавахме белите кичури на вълните, които се разбиваха в разхвърляните сред морето скали край нос Хорн.

Не срещяхме вече никакви по-особени пречки в нашето плаване. Малкият спомагателен мотор на „Орион“ и вятърът, който биеше от дясната страна на кораба, ни позволяваха да плуваме с шест мили в час.

Беше към средата на декември и по това време на годината почти няма нощ. Дните си застъпват опашката, тъй като вечерната дрезгавина започва да простира своето наметало тогава, когато млечната виделина на зората се приготвя да помете мрака.

Към три часа сутринта съгледахме Дяволския остров. Беше се вече развиделяло напълно и само високите каменни стени обшиваха с черно светлия път на протока, с изключение на някои участъци, в които ледниците разсичаха черните ленти с белите си стълбища, които се спускаха от върховете към протока.

Катаклизъмът, който при сътворението на света бе разклонил протока Бигъл на два ръкава, северозападен и югозападен, бе оставил кой знае по какви странни причини, на върха на този ъгъл Дяволския остров. Водовъртежите, образувани от теченията на трите пролива, правят извънредно опасно плуването край този остров и това е накарало мореплавателите да го нарекат с такова страшно име.

А сега тук се криеше една загадка в повече. Около острова обикаляше злокобната бяла грамада на айсберга, който носеше призрака, изплашил до смърт толкова мореплаватели.

Ние обаче минахме по този неприятен воден път, без да забележим странния айсберг.

— Измислици! — каза капитан Фернандес, докато маневрирахме, за да не се сблъскаме с малките айсберги, които

подобно на керван любопитни лебеди, на малки бели полегнали слонове или на венециански гондоли ни следваха неотстъпно.

Не ни се случи нищо особено и ние продължихме спокойно да пътуваме за Канасака и Йендегая, където трябваше да започна работата си като скотовъдец.

Преди да се отправим за Йендегая, трябваше да прекосим спокойния и хубав залив Канасака.

Бреговете на Бигъл са недружелюбни и се спускат стръмно сякаш до дъното на морето. Човек би казал, че морето се е надигнало до най-високите върхове на Андите или че тук точно те са потънали до дъното на морето.

След като си пътувал миля след миля, обграден от враждебността на издигащите се от двете страни каменни стени, Канасака със своите плажове от бял пясък е един оазис на нежност и кротост сред дивата природа. Зад плажовете се простират зелени тръстики, които покриват една обширна долина, а зад нея дъбовите гори се изкачват по склоновете, докато изчезнат по безводните върхове. Една необичайна за тази област растителност е намерила тук убежище. Морето навлиза, криволичейки, в сушата и образува малки и тайнствени заливчета, в които рибите със скокове се изхвърлят над повърхността, за да целунат светлината. И там, край дъбака, се намира къщата на Мартинес, единствения бял човек, който, уединен и заточен по собствено желание или кой знае по какви причини, живее тук сред индианците от племето на яганите. Тук всред тази дива природа и земя моят добър приятел Мартинес е открил истинско убежище на мир и красота. Колко пъти съм срещал нощем този непоправим романтик да галопира на своя кон край морето, придружен само от спусналата се ниско луна, кацнала и тя сякаш на гърба на коня.

— Вятърът ще духне срещу нас и проливът ще цъфне откъм изток — каза Фернандес и прекъсна моите приятни спомени.

И действително повърхността на пролива Бигъл започна да се превръща в побеляла от цвят градина. Поривите на източния вятър изпъстриха морето в черно и бяло и трябваше бързо да съберем големите платна и да се движим на зигзаг в пролива, търсейки попътния вятър.

Старият испански моряк погледна морето и се намръщи. Започваше бавно да се свечерява, а морето ставаше все по-яростно.

Фернандес завърза юнгата за мачтата, за да маневрира при завоите с форзейла. Той сам сви голямото платно и приготви всичко, за да посрещне бурята, която приближаваше.

Бурите в пролива Бигъл са много опасни поради внезапните пориви на вятъра, които представляват истински вихрушки. Те се пораждат в капризните заливчета и в планините и след това връхлитат по средата на Пролива, като издигат същински водни колони. През деня мореплавателите лесно се справят с тях. Една възчерна сянка, която се носи по вълните, ги издава и корабът може да се насочи към тях и разреже с носа си, но когато падне нощ, мракът поглъща всички сенки и тогава не се знае откъде ще налетят коварните вихрушки, които в миг могат да обърнат корабчето.

Дори и инстинктът на капитан Фернандес, който му позволяваше да подушва приближаването на тези опасни вихрушки в мрака, днес не можеше да ни помогне и от време на време някоя от тях ни изненадваше, сякаш морето искаше по този начин да си отмъсти на стария моряк.

Собственикът на кутера нагласи дървените нарове, заключи в кабината истеричния кресльо и проститутката и ме попита не искам ли и аз да остана при тях. Няколко пъти са ме люлели по морето ръцете на смъртта и аз не приех тази покана, защото страшно е да те блъскат вълните, когато си наврян в миши капан, който всеки миг може да потъне. Бях се научил да разбирам морето и знаех, че когато човек се намира на палубата, под открито небе, мисълта, че корабът ще потъне, е по-малко мъчителна. При това да очакваш смъртта в един малък кораб, е по-малко неприятно, отколкото в голям кораб. На малкия кораб човек се намира на няколко сантиметра от морето. Вълните, които ни наквасват, ни дават вече представа за блудкавия вкус на предстоящата агония, която не ще трае повече от няколко минути. В такива мигове ние се намираме на самата граница на живота. Една стъпка само и сме вече на отвъдната страна.

Такова беше и сега, към полунощ, нашето положение сред протока Бигъл. Макар и капитанът да бе събрал големите платна, вятърът ни носеше с лудешка скорост по вълните от бряг до бряг. Капитан Фернандес даваше заповед на момчето да завие едва когато мрачината на враждебните каменни стени правеше още по-непрогледна тъмнината, която забулваше носа на кораба ни.

— Можеш да смениш момчето. Нека то слезе да се подкрепи с глътка ракия — извика ми капитан Фернандес. Бурята заглушаваше почти напълно думите му.

Фернандес ме върза здраво с гръб към мачтата и пое кормилото. Той ми известяваше с вик мига, в който трябваше да завием, и аз, като държах здраво въжетата на реята на форзейла, опитвах се по някакъв начин да уловя вятъра.

Ураганът все повече се усилваше. Имаше моменти, в които се чувствах напълно изтощен. Моята решителност все повече се сломяваше и само задоволството, че служа в такива тежки моменти, ми даваше силата да посрещам напора на вятъра.

Всеки миг ми се струваше, че виждам как идва смъртта, носейки се на трите обичайни големи вълни, предшествани от други три по-малки. Внезапните пориви на вятъра накланяха кутера по много опасен начин, като цялата му надводна част се потапяше в морето. Мачтата се прегъваше, като да бе от бамбук, а платната трещяха под вятъра, разкъсан на струи от въжетата. Можеше да се каже, че сме част от бурята, че се носим ръка в ръка с вълните, част от самата стихия. От смъртта ни отделяше една малка стъпка и за нея ние бяхме вече подготвени.

Пътувахме с опънати до крайност въжета, съвсем полегнали над морето, когато изведнъж видях, че кутерът се отклони от курса си. Изтреця задната рея, въжетото дръпна силно и в този миг там, в тъмнината, внезапно изникна една огромна белезникава грамада.

Капитан Фернандес изрева нещо, което не разбрах, и инстинктивно покрих с ръка челото си, за да се предпазя. Очаквах смъртта внезапно да изникне от морето, но не и по такъв странен начин.

Белезникавата грамада се приближи. Тя имаше квадратна форма и наподобяваше пиедестал на статуя и на върха ѝ, ох, ужасно видение, един труп, един призрак, може би жив човек, не можех да уточня какво е, защото всичко беше толкова необяснимо, вдигнал ръка, сочеше далечината, погълната от нощта.

Когато грамадата се приближи още повече, различих ясно една човешка фигура, изправена, потънала до колене в леда и облечена в развяващи се на вятъра дрипи. Дясната ѝ ръка, вдигната и вдървена, казваше сякаш: „Махни се оттук!“, и сочеше пътя към далечината.

Когато видях лицето, първоначално създаденият у мен образ отстъпи място на друг, още по-странен.

Призракът или човекът бе оголил зъби в широка и зловеща неподвижна усмивка, на която виещият вятър сякаш от време на време вдъхваше живот. И тогава се чуваше един разкъсан от смъртна болка вопъл, изтръгнат сякаш от струните на някакъв огромен контрабас.

Айсбергът отмина и когато се намираше към задната част на кораба, завъртя се под напора на вятъра и показа за последен път ужасяващия образ на странния си мореплавател, който после изчезна в мрака със саркастичния си гърлен кикот.

През нощта симфонията на вятъра и на морето предлага всички тонове, които човек може да произведе: от смеха до плача. Сред бученето на оркестъра се чува глух шепот, далечни и раздиращи вопли, гласове на разговарящите помежду си вълни. Тези два великана, морето и вятърът, като че ли се смаяват, за да имитират лай на кученца, мяукане на котки, неясни и прегракнали гласове на деца, жени и мъже, които напомнят за душите на корабокрушенците. Гласове и шумове, познати само на тези, които са буювали много нощи в морето. Тази нощ обаче симфонията на морето и вятъра ни накара да почувстваме нещо повече, нещо като тази неизразима болка, която обхваща духа, когато към него се приближава загадката. И за това беше виновна странната поява на айсберга.

На съмване хвърлихме котва в тихите води на закътания залив на Канасака.

— Нямахте да повярвам, че съществува, ако не бях видял тази страшна усмивка, която се изписва на лицето на онези, които умират от премръзване, и тази протегнатата ръка, която мина над нас, докосвайки главното платно. Ако не бях отбил навреме, щеше да ни направи на парчета — каза капитан Фернандес.

Когато, събрани около огнището в колибата, разказвахме на Мартинес, белия преселник, това, което бяхме преживели, един от индианците, който ни помагаше да изсушим дрехите си, изведнъж опули очи и като се обърна към хората от своето племе, произнесе задъхано няколко изречения на езика яган, които прекъсваше, за да повтори: „Феликс! Анан! Феликс!“.

Най-старият индианец взе думата и накратко ни разправи следната история. Миналата есен, Феликс, един млад индианец, като

се движел по следите, оставени от някакъв звяр със скъпа кожа, прекосил ледника Италия. Нищо повече не се чуло за него, пък и никой не се осмелил да го потърси в безкрайната ледена пустиня.

Цялата загадъчна история се обясняваше сега съвсем простичко. Младият честолюбив индианец, който на всяка цена искал да улови онзи звяр, навлязъл дълбоко в ледника. Големият студ сковал движенията му и го замразил. След това завалели снеговете и го засипали. Лятото разломило ледовете с трясък и младият яган, покачен на един айсберг, тръгнал да броди по морето като странен призрак.

Загадката бе разяснена. Но в моите спомени се съхрани като някакъв символ зловещата и мистична фигура на младия яган от Канасака, който преследваше по моретата осквернителите на великата самота, „цивилизованите“, белите хора, които бяха дошли да нарушат спокойствието на неговото племе и да го докарат до израждане, предлагайки му ракия и всички други свои бедствия и пороци. И протегнал напред ръка, той сякаш им казваше: „Махнете се оттук!“.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.